



צילומים: עומר ארמוני. אירוח: תודתנו נתונה למשרד רימון כהן שיינקמן על האירוח.

# דיני אינטרנט

יורם הכהן (מנחה):



**רקע לדיון:** בפתחה, אני מבקש לציין כי לדעתי הדברים המשפטיים המעניינים קורים בממשק של משפט וטכנולוגיה. ייתכן שיש נושאים יותר חשובים ביום-יום, דוגמת משפט אולמרט וכיוצא בזה, אבל האתגרים המשפטיים המעניינים קורים כשהצב המשפטי פוגש את הארנב הטכנולוגי וזהו העיסוק המשפטי הכי מעניין שיש היום. נעסוק במספר נושאים: פרטיות במידע, בהגנת סייבר, במימון המוני באמצעות האינטרנט ובהשפעות הטכנולוגיות-משפטיות על שוק ההון ככלל. כיוון שפרטיות זה נושא שקרוב לליבי, נתחיל בו:

## הגנת פרטיות

שאלה: האם פרטיות היום בישראל היא שיקול משמעותי בפעולתן של חברות? ז"א האם זו הסוגיה שנמצאת בדיון בדירקטוריונים של חברות? האם זה משהו שנותנים לו את הדעת? האם יש הבדל בין חברות בעלות אוריינטציה לוקאלית לבין חברות עם אוריינטציה בינלאומית? מה אתם יכולים להגיד על זה? **חיים רביה:** זה תלוי מאד באיזה סוג חברה מדובר. אם מדובר בstart up שפועל באחד התחומים שמחייבים שימוש במידע של לקוחות, והוא נושא את עינו לשווקים זרים, אז כן, פרטיות זה נושא שהוא מאד נלקח לתשומת הלב שלו,

**יורם הכהן:** והאם ה-start-up מבין את זה? **חיים רביה:** כן, הוא מבין את זה. לרוב הוא מבין את זה, ברגע שהוא פוגש את עורך הדין שלו במידה ועוה"ד שלו מעורב, הוא יבין את זה.

**יורם הכהן:** יש לי שאלה אליך, בוא ניקח רגע דוגמא של סטרט אפ קטן משנת 2004

**שקראו לו פייסבוק הוא התייעץ עם העו"ד שלו לנושא הפרטיות?**

**חיים רביה:** פייסבוק פועל בסביבה רגולטורית הרבה יותר קלה, בארה"ב (גם אם בתוכה הוא פועל במדינה היותר קשה, קליפורניה). אני משוכנע שפייסבוק ברגע שנהיה פייסבוק, החל להיוועץ בעורכי דין בנושא הפרטיות. למעשה אני יודע מעסקאות שעשיתי מול פייסבוק. עסקאות של M&A שבחנו היטב סוגיות של הגנת הפרטיות בחברה הנרכשת.

**הדר סטון:** אני בטוחה שגם כאשר הם התחילו, הם הכירו את זה. הייתי מעוניינת להוסיף בנוגע לחברות קטנות שבאות להתייעץ עמו, הן בהחלט מבינות את הנושא הזה היטב. כל חברה שהיא בתחום של פיתוח אפליקציות הפונה ללקוחות, בחו"ל או בארץ, זה חלק מהייעוץ ההתחלתי שהיא מקבלת. הייעוץ הוא לא רק על הפן הטכני, וברמת הצוות הטכני אלא גם ייעוץ ברמת הדירקטוריון ובהיבטי אחריות ומחויבות תאגידית לנושא.

**חיים רביה:** חברות הזנק ישראליות יודעות לטפל במידע של מיליונים ולטפל בו בתבונה מבחינת דיני הגנת הפרטיות. כלומר, זה לא חסם את הביזנס שלהם. אבל האם אותו כלל נכון לגבי חברות שפועלות בתוך המשק הישראלי בלבד? התשובה תלויה בסדר הגודל של החברות הללו ובנחישות הפעולה של הרגולטור. כמובן שבשנים שלפני רשם מאגרי המידע, לא הייתה כמעט שום התחשבות בדיני הגנת הפרטיות, זולת הצד הפורמאלי של רישום מאגרי המידע. לאחר מכן, עם הקמת הרשות לטכנולוגיית מידע, (רמו"ט) התחילה להיות התחשבות ותשומת לב ובדיקה של ההנחיות של הרשות והרצון להימנע מעימותים רגולטורים. לצערנו, בשנתיים האחרונות הרשות נמצאת בשלב ארוך של התארגנות מחדש, והאפקט שלה בשוק הפנים הישראלי

נחלש.

**איל שגיא:** אבל לפחות לגבי חברות גדולות יחסית או חברות תחת רגולציה, אנו רואים תוכניות אכיפה פנימיות כולל דברים שעולים על סדר היום של הדירקטוריון, והרבה עבודה של לעשות סדר. יתכן ואלה חברות שסוחבות "חטאי עבר" מתקופת רשם מאגרי המידע שהיה מאד קל יחסית לעמוד במובן הפורמליסטי של חוק מאגרי המידע. כשאני מגיע לחברה ויש לה בן 50 ל 100 מאגרי מידע רשומים, שצמחו והתגלגלו במהלך התפתחות חיי החברה ואז היום הרשות שואלת המון שאלות חדשות, והחברות פתאום מגיעות להתייעץ ופתאום צצות השאלות המהותיות, שאתן צריך להתמודד. מה אתם עושים, איך אתם עושים, מה התכוונתם לעשות.

**יורם הכהן:** אילו הסכמות של לקוחות לגילוי פרטים אותן החברות קבלו כשאספו את המידע?

**איל שגיא:** חברות וותיקות סוחבות פערים של שנים. הרי לפחות לפי עמדת הרשות, אם לא עמדת בסעיף 11, אין לך הסכמה. אז מה עושים עם חברה שלה 3-4 מיליון לקוחות שחלקם לא חתמו על כלום, חלקם משנות ה-60. אין שם כמעט הסכמות. אז יש כאן בהחלט בעיה. ואז מתחילים דיונים איך לבקש ולקבל דיווחים חדשים, מה ניתן לעשות באמצעות שימושים שיווקיים, שיתופי פעולה שונים וכד'. ולעיתים אתה מנסה להבין ולהסתמך על הסכמה משתמעת, ואיך ניתן לשפר את המצב. ואז עטים עליך עורכי דין והרשות עצמה שדורשת הסכמה פוזיטיבית, שמשמעותה בעברית פשוטה: קייז אבוד היות ולא תשיג הסכמה פוזיטיבית מכל אחד ולכל אחד יש וטו אז חזרת לנקודת המוצא.

**יורם הכהן:** מה משמעות הפעלת מנגנון רישום מחדש של מאגר עם הסכמה פוזיטיבית של

**לקוחות? מה זה עושה לשוק? ואגב כיצד זה בא לידי ביטוי על רקע חוק הספאם?**

**חיים רביה:** יש את הקלות הזאת של הגשת תביעת ספאם, גם אם פרטיות לא נפגעה בעצם. כשדנים עם חברות על עדכון והתאמת מאגרי המידע שלהם לעמידה בדרישות הפרטיות של הרשות, הדיון הופך להיות מורכב ביחס להסכמות שנבקש מהלקוח ובסופו של תהליך מבחינת אגף השיווק של החברה זה יסתכם במבחן "כן או לא" וברוב המקרים תשובתם תסתום את הגולל על הדיון.

**דותן ברוך:** כפי שנאמר, סטארטאפים מבינים בד"כ את החשיבות של הפרטיות וזוהי נושא אקוטי. יחד עם זאת, כאשר מדובר בסטרט אפים שהם חוצי גבולות, היכולת האמיתית שלהם לעמוד בכל הדרישות בטרטוריות השונות, כמעט ולא קיימת. ולכן חלקם מתחילים בעבודה עם מה שהם מסוגלים לעשות בערך ובשלב מאוחר יותר כשהם מגלים שזה לא מספיק, הם מעדכנים ומתאימים עצמם לדרישות.

**חיים רביה:** לעתים קרובות לנקות את השולחן זה הרבה יותר קשה מאשר לעבוד מסודר מלכתחילה. הדוגמא המובהקת זה באמת החברות האלה שיש להם מאגרי מידע של מיליונים. חלקן עבד בצורה לא מסודרת, וחלקן החל באיסוף מידע טרם שהיו דרישות כפי שהן היום, והתיקון והעדכון היום הוא קרוב לבלתי אפשרי. תמיד ישמע היועץ המשפטי מהשיווק "אתה הורס את העסק" ותמיד יהיה שם מתח בלתי אפשרי. חברות מגלות את הערך של המידע שברשותן ורוצות להשתמש בו לצורכיהן.

**יורם הכהן:** האם לדעתכם גישת החוק הישראלי המושתתת על הסכמה רחבה של הלקוחות לאיסוף פרטים היא נכונה? האם אין גישות אחרות לפיהן ניתן לעבד מידע?



עו"ד יורם כהן

**משמש כיום כמנכ"ל איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ד) וכעו"ד המתמחה בסוגיות של משפט וטכנולוגיה.**

הוא הקים את הרשות למשפט, טכנולוגיה ומידע (רמו"ט) ועמד בראשה בשנים 2006-2013, במסגרת שימש כרגולטור המדינתי בנושא הגנת פרטיות במאגרי מידע כרשם מאגרי מידע, רשם שירותי נתוני אשורי ורשם גורמים מאשרים (חתימה אלקטרונית). לעו"ד הכהן נסיון של כ-30 שנה בסוגיות של משפט וטכנולוגיה, בין היתר כמי שהיה אחראי על פיתוח "תקדין" והקים את הגורם המאשר הראשון שקיבל הסמכה לפי חוק חתימה אלקטרונית. הוא בעל תואר במשפטים מהאוניברסיטה העברית ו-MBA במנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב, ולימד קורסי בסוגיות של משפט וטכנולוגיה באוניברסיטת חיפה, בטכניון ובמכללה למנהל.

מהחברות האמריקאיות שאנו מייצגים, המבנה הארגוני שלהן משייך את חברת בת הישראלית כחלק מהקבוצה האירופאית. דבר המאפשר להן לעשות את כל ה HR שלהן מהמטה באירלנד, או בגרמניה, ומשם להעביר את כל המידע ל HR הישראלי וכך זה לגבי אירופה. **יורם הכהן: שאלה נוספת בנוגע להגנת הפרטיות היא: האם אתם חושבים שרצוי לנו להיצמד למודל האירופאי היותר נוקשה ומגן על פרטיות, או אולי לפתח מודל אחר פחות נוקשה ומגביל פיתוחים ועיבודי מידע כיאיות ל start up nation מודל, שאולי קרוב יותר למודל האמריקאי.**

**אייל שגיא:** לדעתי, עקב הקרבה הגיאוגרפית לאירופה, יש יתרון בהיצמדות למודל שלהם היות וכל השימוש בשרותי ענן, קל, זמין וזריז יותר מאירופה בהשוואה לארה"ב, וישראל גם יכולה לספק שירותי ענן למדינות אירופאיות קרובות כמו קפריסין ואיטליה. אם נצמד למודל האמריקאי נוכל לייצא מידע לאירופה, אבל לא נוכל לקבל אותו חזרה לכאן לעיבוד וזה יגביל את החברות. מוכר הסיפור האבסורדי של בנק ברזילאי שיצא מידע לצרפת לצורך עיבודו שם, אבל אי אפשר היה להחזיר את המידע המעובד לברזיל, היות והברזילאים לא עומדים בדרישות האירופאיות. אנחנו לא רוצים להיות במצב דומה. יש לנו קשרים רבים עם אירופה ואם מייצאים מכאן מידע לאירופה חשוב שיוכל לחזור אלינו ויש להבין שהוא יוכל להיות מועבר לארה"ב. אבל אם נצמד לדרישות האמריקאיות הפחות מחמירות, מידע שיועבר לאירופה, לא יוכל לצאת ממנה חזרה אלינו. ספקי SAAS אירופאים שפחות מכירים את ישראל מבחינה זו חוששים. אבל אם דרישותינו דומות לשלהם, אז יש על מה לדבר איתם.

**חיים רביה:** בעולם של כלכלה גלובלית, ישראל לא יכולה להמציא דין פנימי מקומי בלבד. מבחינה היסטורית ישראל נסמכת יותר על הדין

מחברות פרטיות, לרבות חברות טכנולוגיות שפועלות בשווקים תחרותיים. המדינה מרשה לעצמה יותר ויותר לפגוע בפרטיות בשם של אינטרסים, לרוב סמי ביטחוניים, אינטרסים לאומיים וכלכליים שאינני יודע באיזה מידה של קפידה נשקלו, ומצד שני, דורכת יותר ויותר על תאגידים ועל חברות פרטיות. זו תופעה בלתי נסבלת.

**יורם הכהן:** זה צריך לעבור דרך הכנסת, אתה יודע, הכנסת היא זו שמאשרת את החוקים האלה. נדמה לי שפרשת ה"אגרון" (הדלפת קובץ מרשם האוכלוסין, מכירתו לגורמים שונים ושימוש מסחרי ופוגעני בו) השפיעה לטובה במובן זה שלכמה אנשים "ירד האסימון" בעקבות פיצוח הפרשה. אבל, עדיין שיקולי ביטחון מקבלים העדפה ברורה אצלנו. **אייל שגיא:** דוגמא נוספת היא תיקון פקודת מס הכנסה ולפיה תינתן לרשויות המס סמכות נטילת מידע מהבנקים.

**הדר סטון:** אתה רואה גם את התיקון שמציע משרד הביטחון לפקח על כל תעשיית הסייבר. **דוד ברוך:** תיקון מס הכנסה נובע עקב חוסר היכולת של רשות המסים להתמודד עם הסיטואציה הזאת והצורך שלה למצוא דרך להגיע לנתונים האלה. אפשר להתווכח על הדרך שזה נעשה, אבל ההתמודדות המורכבת עם הסיטואציה של הסתרת הכנסות ותנועות בנקאיות דורשת פיתרון.

**הדר סטון:** בעניין המדיניות של העברת מידע ונתונים ארחיב בנושא מדעי החיים ומידע גנטי. בעניין זה, מעבדות ובתי חולים אמריקאיים נדרשים לחתום על התחייבויות לעמידה בדרישות החוק הישראלי וזאת אף אם הם עומדים בדרישות החוק האמריקאי, HIPAA (Health Insurance Portability and Accountability Act) אשר מוכר בתחום הבריאות כמעניק הגנה נאותה יותר מאשר החוקים האירופאים והישראליים. למשל, האם אני צריכה לדרוש ממעבדה בקליפורניה או בניו יורק לעשות אבחון של כל תהליך העברת המידע וזאת משום שבין מרכיבי המידע ישנו מידע שמקורו בישראל והוא עשוי לשמש בניסוי של הגורם הרפואי בארה"ב?

**יורם הכהן:** אני אשאל בהקשר זה כן: האם ההכרה האירופית בכך שרמת ההגנה על הפרטיות בישראל תואמת את הדרישות של הדיקטיבה האירופית להגנת מידע אישי, הידועה בתור החלטת ה-adequacy, ומאפשרת להעביר מידע על אודות אירופים לישראל ללא מגבלות בירוקרטיות תרמה למשהו כאן אצלנו? האם מניסיונכם יש לכך שימוש?

**אייל שגיא:** קשה להגיד שזה גרם להפכה. יחד עם זאת כאשר ספקים ישראלים מתבקשים על ידי לקוחות אירופאים שאינם מודעים לכך שישראל ממלאת את הכללים האירופאים, למלא ערימות טפסים כמקובל, ואז הם מיידיעים את לקוחותיהם: "אנחנו עומדים בדרישות האירופאיות שלכם", זה חוסך להם זמן ובירוקרטיה וגם משפר את היחס של הלקוח האירופאי. אז זו לא דרמה, אבל זה קורה. זה גם בעצם סוג של חותמת שאתה שייך למועדון הזה ששומר על הפרטיות. אני לא יודע עד כמה זה שווה, אבל את האירופאים זה מרשים.

**הדר סטון:** עצם העובדה שממשלת ישראל עומדת בתקנות האירופאיות המעניקות הגנה נאותה למידע מרשים גם את האמריקאים וזה ושימושי להם מבחינתם היות ובחלק גדול

ניתן לאכוף זאת? **דוד ברוך:** גם לדעתי גישת ההסכמה פשטה את הרגל ואינה רלבנטית. הרי כשאנו מורידים אפליקציה ונשאלים שאלות אנחנו רק רוצים לסיים התהליך ולא באמת קוראים מה כתוב, בדומה ולהבדיל מהמצב, שבו אנו נדרשים לחתום על חוזה משכנתא. יש מקום לדרוש כי יציאה/הסרה של אפליקציה תהיה קלה לפחות באותה מידה. זה חשוב ועל זה יש לשים דגש. **יורם הכהן:** אז אם הבנתי אתכם, אתם טוענים שיש להחליף את גישת ההסכמה בעיקרון "כללים הוגנים לעיבוד מידע" Fair (information practice) ולפיכך לא יהיה צורך באישור והסכמה אלא תהיה מסגרת התנהלות ידועה האמורה לעבוד לפי כללים וסטנדרד מפורק.

**חיים רביה:** אני לא משוכנע שהכללים האלה כשלעצמם לא יהיו מאד עמומים, פתוחים לפרשנות ולפיכך לחוסר וודאות, כאשר וודאות היא יסוד חשוב בהתנהלות עסקית. אני לא משוכנע שאת ההסכמה נחליף במשהו יותר טוב. **דוד ברוך:** אני חושב שיש בזה היבטים משפטי שגורם שאנחנו יכולים לפתור כל דבר באמצעות המשפט בלבד. אבל לו הדברים היו נעשים באופן נכון יותר, חלק מהבעיה היה נפתר ברוח של משפט וטכנולוגיה. כאשר אדם יוכל להגדיר כבר ברמות הבסיסיות ביותר של מערכת ההפעלה שלו, מה הוא מוכן שיעשה במידע אודותיו. אבל אני לא רואה שאנחנו הולכים בכיוון הזה או מתקרבים אליו. רוב האנשים לא מתעמקים בזה ומעדיפים להשאיר הגדרות Default המצויות במערכת ההפעלה בתחום הגנת הפרטיות. אכן המשפט אינו מסוגל לתת פתרונות לכל אבל לא מוכר לי מוצא יותר מוצלח.

**יורם הכהן:** אתה מדבר על תכנון מערכת המידע להגן על הפרטיות במקור. ז"א שאתה חייב לפתח את מערכת המידע כשהסוגיות הפרטיות הן מובנות לתוך תכנון המערכת, כלומר הגישה של privacy by design. **אייל שגיא:** ניתן לראות זאת במקרים מסוימים כאשר חברה מקבלת הסכמות מלקוחות. ביצוע פעולות עיבוד מסוימות הקשורות לתובנות BI או מיקור חוץ תתקבלנה בהבנה מהזווית המשפטית. כלומר, מבינים שהמידע קשור בפיתוח עסקי, ויש צורך בהעברת מידע לקבלני משנה, אם פועלים בזירות ותוך כדי הפעלות אלימינציות ושיקול דעת.

**חיים רביה:** אני רואה יותר ויותר חברות שעושות שימושים במידע שעד לפני שנים אחדות היו נחשבים שימושים דמיוניים, כולל שימושים שאינם מחייבים הזנת מידע ע"י המשתמש בכלל. בין אם זה עיבודים על סמך big data, בין אם זה עיבודים על סמך ניתוחים ביומטריים. כיו"ב, בחברות האלה אנחנו כעורכי דין מנסים להסביר להם שעודף מידע הוא לא רק ברכה, הוא גם חבות. הוא מקור לצרה פוטנציאלית מבחינה משפטית, והיכן שאפשר, אנחנו מנסים ביחד אתם להטמיע את העקרונות של תכנון לפרטיות משלבי האפיון של המוצר. לא תמיד זה מצליח, בפרט לא בחברות ישראליות. יש בלבול גדול שנובע מהמשטרים השונים של הגנת הפרטיות בארה"ב, באירופה, בישראל, כך שאני לא יכול לומר שהגענו למנוחה ולנחלה בהקשר הזה.

אחד הדברים שאתה רואה עם השנים, זה פער הולך ומתרחב בין האופן שהמדינה כמדינה מתייחס לפרטיות האזרחים, לבין מה שהיא דורשת באמצעות רגולציה וחקיקה

**הרי הסכמה רחבה כזו, מונעת חיזושים או לחילופין גורמת לחברות להפר החוק ביוזעין. האם אתם נתקלים בזה?**

**חיים רביה:** כן, אתה נתקל בזה השכם והערב, כשלעצמי אני חושב שהדרישה להסכמה בכלל ולהסכמה מדעת פשטה את הרגל היא אולי יכולה להחזיק מים בעולם שבו אתה צריך להסכים פעם בחודש למשהו, אבל לא בעולם שבו אתה מתקין מדי יום כמה וכמה אפליקציות, נכנס לכמה וכמה אתרים, כולל אתרים שממילא אתה רשום להם ומציעים לך פיצורים חדשים, ואתה מתבקש לתת את ההסכמות שלך פעם אחרי פעם אחרי פעם, והמשפט עוד לא הגה שיטה טובה יותר מאשר השיטה של ההסכמה.

לטעמי חוק הגנת הפרטיות הינו מיושן ובלתי מתאים עד כדי פרימיטיבי. אני לא רואה כאן רצון לשנות החוק ולדון בו בכובד ראש נוכח ההתפתחויות הן הטכנולוגיות והן החברתיות. וזה בהחלט דורש תיקון כפי שרואים במדינות אחרות שמנסות לקדם את החקיקה שלהן. **יורם הכהן:** אירופה מקדמת רגולציה חדשה ואיני יודע אם הם נותנים לכל הנושאים פתרונות. יחד עם זאת, החוק הישראלי להגנת הפרטיות עודכן לאחרונה בנושא טכנולוגיה לפני כ-20 שנה בתיקון מספר 4 בשנת 1996, ובל נשכח שבחוק שיש לו השלכה טכנולוגית משמעותית. כל הכלכלה והחיים שלנו כיום מבוססים על שירותי מידע. **אז מה הייתם ממליצים ומציעים לעשות?**

**אייל שגיא:** לדעתי יש כאן בעיה משמעותית שאקרא לה בינלאומיות. ניח שבישראל תחוקק חקיקה מתקדמת ואולטימטיבית, עדיין, במצב בו היום הכול מחובר לעולם, כאשר היום הכול בענן ולא תמיד ברור איפה זה בדיוק נמצא פיזית, אז החקיקה הישראלית לבדה לא תהיה מספקת. החוק כיום מתייחס לייצוא כאל ייצוא חפצים וזה כמובן לא רלבנטי כאשר מדובר בשירותי ענן ואין מדובר בהעברת פיזית של דברים.

**יורם הכהן:** אכן, תקנות אבטחת מידע, שלמרות ההבטחות של משרד המשפטים לא תוקנו עד היום, לא עודכנו, ותוקנו בשנת '86, עוד לפני פרוץ האינטרנט המסחרי. אני מקווה ששרת המשפטים שמבינה במחשבים, באמת תקדם את הצעת התיקון המעודכנת ל-2016. לצערי, אני כבר מצפה לזה הרבה זמן, יזמתי את התהליך זה, וזה לוקח הרבה יותר מדי זמן. **אייל שגיא:** זו בעיה אחת משמעותית של הבינלאומיות. הנושא המשמעותי השני הוא גישה חליפית לגישת ההסכמה המעוגנת כיום בחוק הישראלי. לטעמי גישת ההסכמה, פשטה את הרגל. מעבר לשאלת היכולת להשיג הסכמה מלקוחות שלדעתי היום זה יחסית קל היות וכולם מקושרים רוב הזמן, ישנה שאלת טיבה של ההסכמה. האם באמת ברור לנו למה הסכמנו? האם אין כתוצאה מהסכמה אחת אפשרות שלילת נתונים ועיבודם באופן כזה שבעצם גורם לנו להטיל ספק, האם לזה הסכמנו? האם אנחנו באמת מבינים שבהסכמה זאת, ניתן יהיה לגלות ולבדוק באמצעות אלגוריתם מתקדם דברים אחרים לגמרי והקשרים שלא חשבנו עליהם, ואף לא התכוונו לגלותם. לדוגמה: שאם אתה נוהג בהונדה, סיכוייך לעשן נמוכים יותר והצפי הוא שתוחלת החיים שלך ארוכה יותר ולכן ביטוח החיים שלך יהיה יקר יותר. כלומר גם אם נתנה הסכמה כלשהיא, לא בטוח שסטנדרד עיבוד הנתונים יהיה הוגן כלפיך, ואיך בכלל



עו"ד אייל שגיא



**הוא אחד מהשותפים המייסדים של משרד AYR.**

חבר בלשכת עורכי הדין משנת 1994, ומוסמך לעריכת דין בניו יורק ובאנגליה. בוגר האוניברסיטה העברית וה-London School of Economics. אייל מייצג באופן קבוע בנושאי טכנולוגיה ומשפט. בין לקוחותיו חברות ענק בתחום הטכנולוגיה המספקות שירותי מחשוב ענן, בינה עסקית, תוכנה, חומרה, ומיקור חוץ. הוא מטפל במרכז פיתוח של חברת ענק בינלאומית, בקבוצת תקשורת גדולה, בחברות ביטוח, קרנות פנסיה ומסודות פיננסיים אחרים, חברות אבטחת מידע, וצרכנים גדולים אחרים של טכנולוגיות מידע.

והשירותים מישראל החוצה. החברות לא פועלות בחלל ריק. הן פועלות בשוק תחרותי חריג. אם ראש הממשלה מתגאה בכך שבאר שבע תהפוך לבירת הסייבר בישראל, מרכזת ב-2015 כ-20 אחוז מההשקעות בתעשיית הסייבר העולמית, אז הוא צריך ללוות את זה גם ברגולציה המתאימה. ההצעה הזאת היא הצעה קיצונית והיא לא הרגולציה המתאימה.

**אייל שגיא:** איש כאן בעיה תרבותית מסוימת. למשל, עם אמריקאים, שהמשפט "יהיה בסדר" אינו תופס, הם רואים רק 2 עמודי תקנות סייבר ומתחילים לשאול היות וזה נראה להם מעט מידי ולא רציני מספיק. וכל מיני הסברים חלקיים ועיגולי פינות, אינם מספקים אותם.

**הדר סטון:** כפי שצינו בנושא הפרטיות, גם בתחום ייצוא הסייבר איננו פועלים בחלל ריק ואנחנו מתמודדים בשוק בינלאומי, חשוב להסתכל ולבחון את הפרקטיקה המקובלת בעולם. לפיכך אסור לנו מחד ללכת על משהו קיצוני ומאידיך לא להיכנס ראשונים לשטח שאינו מוכר.

**חיכון המונים**

**יורם הכהן:** האם תופעת מימון ההמונים היא טכנולוגית בעיקרה, או התפתחות כלכלית שהולבשה בכסות טכנולוגית?

**דודן ברנ:** ללא הקיום של הטכנולוגיה והאינטרנט התופעה הזאת לא הייתה מגיעה לממדים שבה אנחנו רואים אותה כרגע. אני חושב שזו תופעה מבורכת, שמאפשרת למיזמים מכל מיני סוגים וטעמים, להגיע לכסף שהם לא היו מגיעים אליו באופן אחר. אפשר להתווכח על ההסדרה של תופעה זו, המטפל בסוגיה איך וכמה ולמה, אך אני חושב שסוג מסוים של הסדרה אכן נדרש.

**יורם הכהן:** מהם הסיכונים המרכזיים? **חיים רביה:** הסיכונים המרכזיים מגיעים מיזמים שהם "רמאים" בצורה כזאת או אחרת. כלומר, אתה לא באמת יודע הכול אודות המיזם המוצע. ועדיין, התופעה בכללותה ובעולם כולו אינה של רמאים אחרת זה לא היה מתקיים. התופעה הזאת היא בהחלט משהו שצריך לברך עליו. כאשר בוחנים זאת רואים שני דברים: יחידים ובודדים עושים פעולות שעד לפני 10 ו-20 שנה יוחדו לתאגידים בלבד, ומה שמאפשר להם לעשות את זה, זה התשתית של האינטרנט והשימושים

הציבור לא יתייחס לדיווחים, מכיוון שזאת תהיה כמות מאד גדולה, לכן השאלה איך אתה קובע את הרף של מה זה אירוע שהוא אירוע מהותי שמחייב דיווח, וזו סוגיה לא טריוויאלית.

**חיים רביה:** במדינה שיש בה 50 אלף עורכי דין, אין מצב שהציבור בישראל לא יתייחס לאבטחת המידע.

**דודן ברנ:** חשוב להדגיש כי התובענה הייצוגית בעניין זה היא כלי שמשמש איזשהו שוט כלפי מי שמחזיק במידע, כדי שידע להחזיק אותו כמו שצריך ושידע להשתמש בו כמו שצריך.

**יורם הכהן:** אם כך, מה גורם למוטיבציה של האנשים לדווח על אירוע אבטחת מידע, כאשר הוא יודע שהוא מדווח והוא יכול לחטוף תובענה הייצוגית?

**דודן ברנ:** על כל דבר ניתן להגיש תביעה. הדרך בה אתה מתמודד, מצמצם נזקים ומגלה את הפריצה עשויה לעמוד לזכותך במצב של תביעה כזו ואולי אף להפחית מוטיבציה של עורכי דין להגיש תביעה כזו.

**חיים רביה:** בשלב ראשון לא הייתי מוסיף את האפשרות להגיש תובענה ייצוגית. הייתי רוצה לראות את החברות מתחנכות לדווח על אירועי אבטחת המידע. הייתי מסתכל בסקרנות רבה לראות איך דיווחים כאלה משפיעים על הלקוחות ועל השוק, ולאחר מכן הייתי שוקל להכניס למנגנון של תביעה ייצוגית, בוודאי לא מהשלב הראשון.

**הדר סטון:** אני מסכימה, אפשר היה להעביר חלק מהסיט קודם כל.

**דודן ברנ:** בעולם אידיאלי הייתי מקבל את הגישה החינוכית. אבל בעולם הנוכחי שלנו ובפרט בישראל השוט המשפטי חשוב וחשיפה לאפשרות תובענה ייצוגית תדרבן את הנפרצים לדווח ולצמצם את המוטיבציה להגשתן.

**הדר סטון:** בכל תחומי הסייבר, הגישה בתחילה הייתה של ציות ולא של הטלת עונשים. גם בתחום ההצפנה שר הביטחון יצא במבצע של ציות ולא של אכיפה. לדעתי, עצם הרצון לניסוח הסדר פיקוח על ייצוא מוצרי סייבר הוא סביר בהחלט, ובהחלט טוב יותר מהנוסח עצמו שנקבע, אשר רחב מדי וכולל תחומים רבים ללא הצדקה אמיתית.

**חיים רביה:** אתה לא יכול לרצות להיות מעצמת סייבר ולהשית על החברות שפועלות בתחום הסייבר את הרגולציה הכי נוקשה וקפדנית בעולם. זה פשוט לא מסתדר ביחד. אתה לא יכול לרצות לעודד השקעות בינלאומיות כאן ולהגדיל את ייצור המוצרים

**של סייבר? או שזה גם וגם?**

**הדר סטון:** יש חפיפה חלקית בין שניהם. נושא הסייבר מקיף ונוגע בתחומים רבים, למשל תשתיות קריטיות כגון המערכת הבנקאית וחשמל, אבל לא רק. קודם כל ישנו ניהול מידע הלקוח במערכת הבנקאית; חיסיון לקוח-בנק ומאידיך, נושא הסייבר שהוא רחב יותר ומקיף גזרות נוספות של תחומים והגנות. כמו למשל: פרטיות בתחום דיני העבודה ועוד. ניתן גם לראות שנושא הסייבר נוגע לרגולציות אחרות. אבל במקביל מתקיימת שם הגנת סייבר חזקה. **חיים רביה:** יש חפיפה חלקית, אבל מה שכן, המודעות לסייבר והעובדה שזה בא בשנה שנתיים האחרונות, מקדמת גם הגנה על מידע והגנה על פרטיות. אני חושב שכולנו מסכימים. הדר סטון כן.

**אייל שגיא:** בפרטיות יש את הפן הפנימי של השימוש שחברה יכולה לעשות במסגרת עסקיה, בידיעה ובכוונה. בזה הסייבר לא נוגע. יש את הפן של אבטחת מידע מגורמים חיצוניים וגם פנימיים, שעוסק בשימוש אסור. בזה יש חפיפה די גדולה לסייבר.

**יורם הכהן:** האם יש מוטיבציה עסקית שאינה תלויה רגולציה לטפל בסוגיית הסייבר?

**חיים רביה:** בישראל? התשובה היא באופן מוזר כן. למה באופן מוזר? מפני שאין חובה לתת, הודעה על חברה שנפרצה, לא חייבים להודיע על זה לאף אחד. נכון שבינתיים יש הצעות כאלה ואחרות. גם חברות יכולות להיות בתעשיות שבהן הן בכל זאת צריכות לתת ביקורת כזו או אחרת אבל אין להם חובה כללית כזאת. מצד שני, יש עין פקוחה למה שקורה במדינות אחרות, בכל הנוגע לפריצה למאגר מידע, וחברות, דירקטוריונים ומנהלים, מודעים לנזק החריף מאד שיכול להיגרם לחברה, אם יודע ברבים שהיא נפרצה. אז בהקשר הזה כן, יש עין פקוחה. עדיין, צריך היה מוזמן לחוקק חובה, לתת הודעה במקרה של פריצה למאגרי המידע וגניבת מידע.

**אייל שגיא:** הייתי בסיטואציה שהייתה המלצה ליידע ולא מתוך חובה רגולטורית כי אם מתוך שיקול של צמצום נזקים. (דליפת סיסמאות לקוחות) שאלה היא האם סיסמא היא מידע אישי?

**הדר סטון:** בארה"ב, כבר קיימת חובת יידוע פריצת סייבר ב 47 מדינות. לדעתי חובת היידוע זה רק טוב.

**יורם הכהן:** זה רק טוב? **אייל שגיא:** יש פה גם עניין של timing אם אתה מודיע על הפריצה מוקדם מדי, אתה יכול לקלקל את היכולת שלך להתחקות אחרי הפריצה. אבל מעבר לזה, אכן זה טוב שתהיה חובת יידוע.

**הדר סטון:** בכל מקרה עדיף להודיע וכמובן יש לשקול מתי נכון להודיע.

**יורם הכהן:** הגישה העקרונית בעניין זה של חובת ההודעה, היא החובה כלפי נושא המידע (data subject) כדי שיוכל להגן על עצמו, ולא דווקא משיקולי זה שאסף את המידע ונפרץ.

**דודן ברנ:** לדעתי זה כרוך באופן ניהול משברים. מעבר לניסיון להתחקות אחרי הפורץ הרי אתה רוצה גם להבין כיצד נפרצת ואיך אתה מתקן זאת.

**יורם הכהן:** דרך אגב, בואו נגיד כך; אם ידווחו פה על כל אירועי אבטחת המידע שקורים יום-יום במדינת ישראל, מהר מאד

האירופאי מאשר על הדינים האמריקאים. עדיין אי אפשר לבצע העתקה של הדינים האירופאים כמות שהם, הם חייבים התאמה, לפעמים התאמה מאסיבית לתנאי הארץ ולתושביה. ישראל הולכת ומפגרת אחר מדינות אחרות בכל הקשור בעולם הזה. אגב, זה לא רק מקשה על ייצוא מידע, זה גם מקשה על חברות בינלאומיות שיש להן פעילות ישראלית, שמנסות לקיים מדיניות גלובלית אחידה בכל ענפי התאגיד והן מוצאות את עצמן נאלצות להתמודד עם מרכיבים ישראלים ייחודיים שמחייבים התאמות כאלה ואחרות במדיניות הרב לאומית שלהן.

**סוגיית הסייבר**

**יורם הכהן:** האם סייבר הוא מקרה פרטי של פרטיות או פרטיות זה מקרה פרטי



עו"ד חיים רביה

**שותף בכיר בפרל כהן צדק לצר ברץ,**

נמנה על עורכי הדין המובילים בישראל ובעולם בתחומי הסייבר ואבטחת המידע על-פי הפרסום העולמי של Who's Who Legal לשנים 2010 - 2015. רביה, הראשון בישראל שעסק בהבטים משפטיים של אינטרנט, קיבל מלשכת מנתחי מערכות המידע את הוקרה על חדשנות וחלוציות בתחום האינטרנט. הוא עומד בראש קבוצת האינטרנט במשרדו ועוסק בייצוג משפטי לחברות-הזנק, חברות וארגונים גדולים בישראל וחברות ענק בינלאומיות, בנושא משפט טכנולוגיה, מחשבים, חתימה אלקטרונית, פרטיות, זכויות יוצרים ותכנה חופשית.



עו"ד הדר סטון

**עומדת בראש מחלקת הקניין הרוחני ודסק הסייבר במשרד גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי גרינברג ושות' (GKH)**

מובילה מקצועית בתחומי קניין רוחני, רישוי, אבטחת מידע, ורישיונות הצפה. סטון עומדת בראש צוות האבטחה המקוונת במשרד ומייצגת לחברות ודירקטוריונים בתכניות ניהול, חקירות ואכיפה, העברות נתונים בין מדינות ותאימות לתקנות. ניסיונה הרב מתמקד בעסקאות מבוססות IP בתחום המיזוגים והרכישות עם דגש על חברות עתירות טכנולוגיה, ייצוג משקיעים וקרנות הון סיכון. בנוסף, סטון מייצגת לרוכשים בינלאומיים דוגמת Akamai, קימברלי קלארק, סימנטק ו-GENBAND. ברישיונותיהן של חברות טכנולוגיות ישראליות.

## לסיכום

**הדר סטון:** לדעתי הנושא של ייצוא הסייבר דורש מחשבה מעמיקה, צריכים לחזור ולחשוב אם רוצים להרחיב את הפיקוח על הייצוא מה שעלול לפגוע בתעשייה המתפתחת פה בארץ. אני חושבת שגם בנושא הפרטיות אנו צריכים להשקיע מאמצים רבים כדי ללמד את החברות הצעירות כמו גם הגדולות, להשקיע יותר בהדרכה ברמת הדירקטוריון ולעשות תוכניות אכיפה.

**אייל שגיא:** אני הייתי משקיע יותר מאמץ בעדכון המסגרת החוקית, בעיקר חוק הגנת הפרטיות, תקנות אבטחת מידע, ותקנות ייצוא מידע, שנחקקו בשנת 2000 כשכבר היה אינטרנט, אבל המילה אינטרנט לא מופיעה בהן. זה כמעט בלתי אפשרי להבין מה רוצים שם, ובאמת, גם כשאתה בא עם הכוונות הכי טובות, לעמוד בזה במאה אחוז זה כנראה בלתי אפשרי וחסר טעם.

**חיים רביה:** ישראל לא יכולה להיות start up nation עם דין פנימי כל כך מיושן. זה מתחיל בדיני הגנת הפרטיות, עובר לעובדה המצמרת שאין בישראל חוק של הכנסת שמקנה חסינות לספקי שרתי מידע, ממשיך בכך שאין כלי בידי אזרחים פרטיים לחשוף את זהותם של מעוולים ברשת, ונגמר לעת עתה ברצון להשית על התחום התחרותי והתוסס של חברות סייבר רגולציה. ישראל טועה, בכך שהיא חושבת שהיא יכולה להמשיך להיות אומה שמייצאת ידע, מידע וטכנולוגיה, כשהדין הפנימי שלה לא מתאים למציאות הזאת.

**דוד ברון:** אני חושב שאחת הסוגיות הכי מעניינות בעולם המשפטי היום, היא ההתמודדות עם פעילות חוצת גבולות דרך האינטרנט. אני חושב שההבנה של המערכת המשפטית בצורך לפתור את הבעיה הזאת, או לפחות הצורך להתמודד עם זה כמו שצריך, היא הסוגיה המרכזית בתחום המשפט והאינטרנט בשנים הקרובות.

אבל זו השאלה הבסיסית, האם בעולם שבו החלטות נלקחות באופן יומי ע"י מחשבים, וע"י מחשבים בלבד, צריך להיות מנגנון שהוא מנגנון שמוודא שהמכונות האלה עובדות באופן הוגן וראוי, כמו שאתה דורש מרשות ציבורית, או כמו שאתה דורש מעסק שיהל את זה לפי כללים של הצרכן וכל מיני דברים כאלה.

**חיים רביה:** אני לא יכול לראות איך אתה דורש את זה מחברה, לגלות את הסוד המסחרי הכמוס ביותר שלה, בלי לתת לה משהו בתמורה. אני לא רואה שאתה יכול לתת לה משהו בתמורה, אלא אם כן אתה יוצר לקטגוריה חדשה לחלוטין של הגנה על קניינים רוחניים, משהו שהוא בין פטנטים לבין זכויות יוצרים. כי מה זה פטנט? אתה מגלה את ההמצאה ואתה זוכה למונופולין מוחלט של כך וכך שנים. קשה לי להאמין שכך יקרה.

**הדר סטון:** לדעתי דרישה כזו עלול להרוס תעשייה שלמה. זהו תחום מורכב מאוד בעל הכרה מדעית ואקדמית. האפשרות המעשית להסביר אותו לפרטי פרטים והאפשרות שהרגולטור באמת יבין אותו ואת אלפי הפרמטרים עליהם הוא מתבסס נראית לי לא ריאלית.

**יורם הכהן:** אבל בכל זאת צריכה להיות דרך למדוד או לפקח על זה. **לאחרונה זה עלה בכנסת בנושא נתוני האשראי וביצוע זירוגי אשראי לאזרחים באמצעות שימוש באלגוריתם מתוחכם. השאלה היא איך אני האזרח יודע איזה זירוג קבלתי ועל סמך מה הוא מתבסס.** כי יש דברים שמותר להתחשב בהם בדורג אשראי, ויש דברים שאסור להתחשב בהם. למשל, מה הלאום שלי, זה לא דבר שמותר להתחשב בו. עכשיו אני שואל לגבי מערכות כאלה, ואגב, הדעה המקובלת היום במדעי המחשב, שכן אפשר למצוא שיטות לוודא שאלגוריתמים עובדים נכון בלי לחשוף את האלגוריתמים.

**הדר סטון:** קיימות בעולם חברות שמבצעות בדיקות של קוד ואפשר לבדוק מולם את הוגנות השימוש בקוד. דהיינו, האם אין הטיה של פרמטרים. אבל כמובן שזה מותנה בכך שאינך משתמש בפרמטרים שהוגדרו כבעייתיים וכאלה שעלולים לפגוע בתקנת הציבור.

**דוד ברון:** בתעשיות מוסדרות מבחינה רגולטורית, יש דרישה, לעבור על האלגוריתמים. יש איזשהו יועץ חיצוני שעובר על האלגוריתמים ובוחן אותם. אבל יש דרישה מפורשת לעבור ולהראות שהוא עומד בדרישות הרגולציה. למשל, שהוא לא מטעה, שאין פה שום מיני מעשים שלא ייעשו. אם אני מציג אלגוריתם מסוים לרגולטור ולמחרת אני משתמש באלגוריתם אחר, אז אני מפר את תנאי הרישיון שלי. העסק מקבל בתמורה להצגה של האלגוריתם בפני הרגולטור את אותה כסות רגולטורית בכך שהוא יכול להגיד, הנה, יש לי רישיון רגולטורי ואני פועל על פי דרישות הרגולטור. החשיבות של רישוי רגולטורי מבחינת הגורמים הפעילים בשוק היא חשיבות עליונה, ועבורה הפעילים בשוק מוכנים להשקיע לא מעט. העולם מתקדם בכיוון של רגולציה, ולאורך זמן לא ניוותר עם תעשיות שאינן פועלות תחת כסות רגולטורית המחייבת שקיפות ועמידה בתנאים שונים מחד גיסא, ומעניקה את הכסות הרגולטורית מאידך גיסא.

נעשים בו שימושים מרהיבים ונפלאים, שהמדינה לא העלתה בדעתה לעשותם. הסדנא לידע ציבורי, עמותה שאנחנו שמחים לסייע לפעילות שלה, מייצרת על בסיס מידע שהמדינה משחררת, דברים שהמדינה לא עשתה. הפרויקט של כנסת פתוחה, כדוגמא, או אתר התקציב, תב"ע פתוחה וכיו"ב. האם זה ריאלי לצפות שחברה מסחרית, עסקית, תשחרר את האלגוריתמים שלה? זה מחייב שינוי מחשבתי רציני ביותר בחברות. אני לא רואה את זה קורה בעתיד הקרוב. צריך לזכור שהאלגוריתמים מגלמים את הסודות המסחריים הכמוסים ביותר של החברות הללו. את מה שנותן להם יתרון על פני המתחרים שלהם, והם לא ישמחו לשחררם בפומבי.

**יורם הכהן:** ברור שהם לא ישמחו, השאלה אם כשאלה של מדיניות ציבורית צריך להיות איזשהו מנגנון שמוודא שאין לחברה המפעילה איהו שהוא יתרון קטן, בעוד הציבור חושב, וכך זה מוצג לו שהוא משחק במשחק הוגן. המנגנון הזה יכול

שניתן להפיק מן הרשת. **אייל שגיא:** במידה מסוימת הנושא של מימון המונים הוא לא חדש. אין ספק שרגולציה ניירות הערך הקיימת היא כל כך מסורבלת, שלחברות צעירות, אין סיכוי סביר להנפיק שם. הקלת רגולטורית לסטארטאפים אכן תהיה מבורכת.

**חיים רביה:** אם כל מה שאתה עושה זה מקל על המימון של הסרט התיעודי שלך או הדיסק שאתה רוצה להוציא לאור באמצעות מימון המונים, אז נדמה לי שהרגולציה יכולה להיות הרבה יותר מקלה, וכבר ראינו גם בארץ וגם בשוק הפנים ישראלי, דוגמאות נפלאות שלא היו באות לאוויר העולם בכלל, אלמלא מימון ההמונים: אם זה הסרט של דבורית שרגל "מה קרה לאלה קארי ואיפה מוריקו סאן" ועוד. הרגולציה הנדרשת יותר במקום שמדובר בסוג של גיוס הון לחברה שמבוצע באמצעים דמויי-הנפקה לציבור.

**דוד ברון:** מימון המונים מכוון לחברות



להיות transparency מול הציבור ויכול להיות transparency מול רגולטור, בהנחה שהרגולטור מסוגל להבין את כל הדבר הזה.



עו"ד ד"ר דוד ברון

## משרד ברנע ושות'

מומחה בעל שם עולמי בתחומי המסחר האלקטרוני, המסחר הפיננסי המקוון, ההימורים מקוונים והגיימינג. את המונטינג העולמי קנה דודן הודות למומחיותו הביטוי רגולציה ברחבי העולם, לרבות ניתוח סיכונים והצעת פתרונות וטיפול בהליכי רישוי גלובליים. דודן מתמחה בייצוג המתמקד בהיבטים בינלאומיים הנוגעים לרגולציה, מיסוי, מבנים תאגידיים וסוגיות מסחריות בתחומים לעיל, וכן בדין הישראלי החל על פעילויות באינטרנט ומסחר אלקטרוני. דודן מייצג לבעלי עניין בכל השלבים העסקיים - מסטארט-אפ ועד אקזיט - לרבות השקעות, מיזוגים ורכישות, הנפקות ועוד, תוך התחשבות בצרכים העסקיים של לקוחותיו.

או מיזמים שנמצאים בין לבין - אין להם אפשרות לעבור תהליך של הצעת מניות לציבור, אך הם זקוקים למימון ואין להם חלופה אחרת להשקעה. בתור שכזו מדובר בתופעה חיובית וחיונית, שיש מקום לשקול להחיל עליה היבטים רגולטוריים מסוג כזה או אחר.

## מערכות הסחר אלקטרוני

**יורם הכהן:** השאלה היא, האם יש משהו במערכות הטכנולוגיות שמאפשר את הדבר הזה, ושצריך להסדיר אותו בשאלות של משפט טכנולוגי. למשל, האלגוריתמים שמעבדים. כלומר, האם הסחר הזה נעשה בדרך אוטומטית ואז אתה צריך לוודא שהאלגוריתמים הם אלגוריתמים הוגנים. מה שנקרא שקיפות של אלגוריתמים. ז"א במצב שבו חלק נכבד מהחיים שלנו מנוהלים ע"י מערכות מידע. האם צריכה להיות חובה משפטית לשקיפות של אלגוריתמים או איזשהו מנגנון שמוודא את העניין הזה. לאו דווקא להשקיע אותו לכלל הציבור, אבל שיהיה איזשהו גורם רגולטורי שיסתכל ויבקר. **חיים רביה:** צריכה להיות הוראה רגולטורית לשקיפות האלגוריתמים שמשמשים קודם כל את המדינה. כשהמדינה משחררת מידע,